

**SOCIALTJÄNST- OCH
ARBETSMARKNADSFÖRVALTNINGEN**
KANSLIÄVDELNINGEN

Bilagor 1

Handläggare: Ann Gardeström

Telefon: 08-508 25 411

Berit Jernberg

Telefon: 08-508 25 031

Central samordningsfunktion för ett utökat arbete med våldsutsatta barn och deras föräldrar, projektet Barnfrid Stockholm

Sammanfattning

Projektet Centrum för Gruppstöd pågår i Stockholms stad och drivs av Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen sedan två och ett halvt år. Projektet är finansierat med medel från Länsstyrelsen och innebär en lika stor egen finansiering från stadens sida. Projektets uppdrag är att arbeta fram en organisation för Stockholms stad som innebär att mer stöd i form av bl.a. gruppstöd skall erbjudas utsatta barn. De grupper av barn som är aktuella är barn till föräldrar med psykisk ohälsa, barn till föräldrar med missbruksproblem samt barn som varit utsatta för att ha bevittnat våld i familjen. Under projekttiden har förvaltningen blivit allt mer uppmärksam på behovet av insatser direkt riktade till våldsutsatta barn, alltså barn utsatta för barnmisshandel, och deras föräldrar. Förvaltningen föreslår därför en central samordningsfunktion för ett utökat arbete med våldsutsatta barn och deras föräldrar, projektet Barnfrid Stockholm

Bakgrund

Man kan konstatera att varje barn har sin egna unika och självständiga rätt till ett anständigt liv, här och nu, barndomen är inte endast en transportsträcka till det produktiva vuxenlivet. Varje enskilt barn har rätt att leva ett så fullgott liv som möjligt och samhället har ett ansvar för att främja detta. Barnkonventionens artiklar stärker på alla vis detta synsätt. Vi lever i ett välfärdssamhälle, där det är en självklarhet att alla barn får ta del sjuk- och hälsovård. Då det gäller psykosociala insatser och tillgängligheten till dessa kan vi konstatera att det finns utvecklingsmöjligheter. Endast en mindre del av de barn som drabbas av våld i nära relationer får möjlighet att bearbeta sina hemska upplevelser.

Centrum för gruppstöd

Hösten -06 började arbetet med projektet Centrum för Gruppstöd, på Socialtjänstförvaltningens stab i Stockholm. Projektet var finansierat med medel från Länsstyrelsen och innebar en lika stor egenfinansiering från kommunens sida. Projektet har nu pågått i två och ett halvt år och kommer att avslutas december - 09.

Projektets uppdrag är att arbeta fram en organisation för Stockholms stad som innebär att mer stöd i form av bl.a. gruppstöd skall erbjudas utsatta barn. De grupper av barn som beskrivs i ansökan är barn till föräldrar med psykisk ohälsa, barn till föräldrar med missbruksproblem samt barn som varit utsatta för att ha bevittnat våld i familjen. Det gruppstöd som man hänvisar till är den arbetsmetod som framgångsrikt har använts i Sverige sedan slutet av 80-talet och där Ersta Vändpunkten har varit föregångare till i stort sett allt senare arbete med barn och unga i grupp i de tre målgrupperna. Det vanliga är att barngruppen träffas ca 15-20 gånger. Att varje träff har ett bestämt tema och att temat tydliggörs genom "föreläsningar", lekar och övningar. Det grundbudskap man förmedlar till barnen är att: du är inte ensam, du har ingen skuld till att dina föräldrar missbrukar/mår dåligt. Du har rätt att ha det bra även om andra mår dåligt. Du behöver inte få en likadan situation som vuxen. Du har personliga rättigheter och personliga gränser. Du har rätt att säga nej.

Projektet Centrum för Gruppstöd har föregåtts av ett tidigare projekt, Barnstöd Stockholm. Det projektet drevs med medel från stadens kompetensfond under ett och ett halvt år. Projektet Barnstöd Stockholms primära syfte var att öka kunskapen om livsvillkoren för barn till föräldrar som missbrukar, barn till föräldrar med psykiska funktionshinder och barn som lever med våld i nära relationer. Projektet kunde i ett tidigt skede konstatera att det fanns behov av att utveckla ett Centrum för Gruppstöd.

I Stockholms stad bor drygt 153 000 barn under 18 år. 8 % av alla Sveriges barn bor i Stockholm. 12 % av de barn som föddes i Sverige under 2008, föddes i Stockholms stad. Trots Stockholms storlek finns inget handlingsprogram eller någon samlad strategi för att möta och hjälpa misshandlade barn och deras föräldrar. Utifrån projektet Centrum för Gruppstöds grundförutsättningar har fokus varit på just barn som har *bevittnat* våld och ett stort antal medarbetare, 21 personer har gått utbildning i individuella krissamtal för barn och ungdomar som har bevittnat våld, s.k. Trappan- samtal på Ersta Sköndal Högskola i samarbete med Rädda Barnen. (Se förklaring angående Trappan nedan) Detta efter kartläggning av behoven i staden.

Dessa 21 säkerställer att det finns minst två utbildade i Trappan- modellen per stadsdelsförvaltning samt på Socialjouren. Systerjouren Somaya har erbjudits en utbildningsplats för att ytterligare höja kvalitén i sitt barnmottagande på jouren. För medarbetare som redan tidigare har gått utbildning i Trappan har metoduppföljning erbjudits av Inger Ekbom verksam vid Rädda Barnen och en av upphovskvinnorna till modellen. 13 medarbetare har deltagit vid 4 tillfällen. Storföreläsning (70 platser) har hållits av BuP Bågen, Barn- och ungdoms-psykiatrins specialmottagning för barn som upplevt våld i familjen vid två tillfällen. Ytterligare ett tillfälle har erbjudits på samma tema i samarbete med Lst, 90 platser fylldes. Ytterligare en sådan föreläsning erbjuds den 11/5 (70 platser) alla platser är bokade.

Projektet har i samarbete med BRIS erbjudit utbildning i manualen "Mina föräldrar är skilda" för barngruppsverksamhet för barn i skilsmässa. Barn som far illa i komplicerade vårdnadstvister är en synlig grupp inom socialtjänsten och det är inte ovanligt med inslag från de tre problemområdena våld, missbruk och psykisk ohälsa. Samtliga stadsdelsförvaltningar har erbjudits plats för två medarbetare. Endast tre stadsdelsförvaltningar har avstått. I överenskommelsen med BRIS ingår även handledning då man har startat grupp. Ett "Skilda världar" nätverk har startat för dem som gått utbildningen och nu arbetar som ledare för barngrupp. Sju stadsdelsförvaltningar kan erbjuda "skilda världargrupp" för närvarande.

Under projektiden har det blivit tydligt att det inte finns någon speciell verksamhet eller metod som riktar sig till barn som själva har blivit misshandlade. Medvetenheten är stor angående barns utsatthet i våldsutsatta familjer bland professionella, men samhällets beredskap för att möta dessa barn är begränsad. Socialtjänstens erbjuder naturligtvis insatser för de familjer som vill och kan ta emot sådan. Komet, alltså föräldrautbildning, är en vanlig insats som dock kräver väl motiverade föräldrar. Även förstärkt Komet kan erbjudas i de flesta stadsdelar. Men det finns ingen beforskad, evidensbaserad metod (i Stockholm) särskilt anpassad för dessa familjer, samtidigt som vi vet att dessa barn ofta bor kvar i sina hem då det under utredningen visar sig att föräldrarna inte brister i sådan grad att LVU är tillämplig. En anmälan till socialtjänsten med efterföljande polisanmälan är i sig en kraftig intervention som i sig oftast förhindrar fortsatt misshandel men det saknas specifika insatser att erbjuda efter utredning. Dessutom är polisanmälan och polisens utredning ofta problematisk för barnet och familjen där det krävs stor samarbetsförmåga mellan polis, socialtjänst och familj, något som inte alltid fungerar.

Vi vet att misshandel och övergrepp mot barn är en av orsakerna till omhändertagande. Men vi vet också att ett långt större antal barn får uppleva våld mot egen person än de som omhändertas, placeras frivilligt eller erbjuds stöd eller behandling.

Barn till föräldrar med psykisk ohälsa, barn till föräldrar med missbruksproblem samt barn i familjer där våld och övergrepp mellan vuxna förekommer utgör särskilt utsatta grupper i samhället. Allt för ofta omfattas ett och samma barn av problematik från flera av dessa områden och därtill ekonomisk utsatthet. Ekonomisk utsatthet är den enskilt största komponenten som ökar risken för att barn misshandlas. (Stiftelsen Allmänna Barnhuset 2007) Genom forskning kan vi konstatera att utsatta barn löper en mycket förhöjd risk att utvecklas på ett ogynnsamt sätt och få egna likartade problem i vuxenlivet. Genom forskning vet vi också att barn som trots svåra uppväxtförhållanden utvecklas till socialt välfungerande vuxna har haft stöd och bekräftelse från någon vuxen under uppväxten.

Kort beskrivning av projektets målgrupper

Nedan följer en beskrivning av de tre delar som ingår i projektet Centrum för Gruppstöd. Tre vitt skilda områden med definitiva beröringspunkter. Barn till föräldrar med psykisk ohälsa, barn till föräldrar med missbruksproblem samt barn i familjer där våld och övergrepp mellan vuxna förekommer lever alla i en utsatt situation. Graden av utsatthet kan givetvis variera. Känslor av skuld, skam, obegriplighet, oförutsägbarhet och ett allt för stort ansvarstagande är något som barn från samtliga grupper kan beskriva. Man kan konstatera att när det gäller stödgruppverksamhet så är graden av igenkännande mycket viktig och avlastande för barnen. Det är också viktigt att veta den primära orsaken till varför man träffas i grupp. Det är värdefullt att få tala om sin situation och förstå att man inte är ensam. Det är av stor vikt att gruppledarna har kunskap inom det område gruppen handlar om. T.ex. vad det kan innebära att ha en deprimerad förälder, och vad depression är.

Gruppstöd är ett erbjudande och en möjlighet till hjälp som skall ses som en resurs för barnet liksom hela det familjesystem som barnet ingår i. Att erbjuda parallella föräldragrupper har visat sig vara det mest verksamma, då det är möjligt. Det är viktigt att slå fast att gruppstöd aldrig kan ersätta terapeutisk hjälp eller akuta kris-samtal, vilket en del barn i första hand är i behov av. Ett barns behov av skydd kan inte ersättas med stöd i gruppform. Socialtjänstens ansvar att göra en individuell bedömning av vad barnet behöver kvarstår.

Barn till föräldrar med psykisk ohälsa

Barn till föräldrar med psykisk ohälsa kallas ofta de "osynliga barnen". Detta är en beskrivning som stämmer med faktiska omständigheter. I projektets kartläggning av grupper för utsatta barn, är detta definitivt den minst tillgodosedda gruppen. Den enda verksamhet som projektet vid starten kom i kontakt med i Stockholms stad som träffade dessa barn i grupp var verksamheten Källan som drivs av Schizofreniförbundet.

Barn till föräldrar med psykisk ohälsa är även det område som det är minst skrivet om och det finns inga upptryckta och officiellt spridda manualer för metoder i grupp. Parallellt med projektet Centrum för gruppstöd pågår ett projekt på stadsdelsförvaltningarna Östermalm, Norrmalm och Kungsholmen – Barnkraft, i samarbete med Stockholms läns landsting. Även detta projekt har medel från Länsstyrelsen. Projektet Centrum för Gruppstöd har samarbetat med Barnkraft och har därigenom kunnat utbilda 16 gruppledare som nu står redo att starta fyra barngrupper med parallella föräldragrupper.

Barn till föräldrar som missbrukar

Barn till föräldrar som missbrukar är den grupp som först uppmärksammades i arbetet med stödgrupper. Stödgrupper för barn till föräldrar som missbrukar är också den vanligast förekommande stödgruppen både i Stockholm och i resten av landet. Det är också den stödgrupp som är mest utvärderad genom Thomas Lindsteins (Professor vid Stockholms universitet) tre rapporter från Ersta Vändpunktens barn- och ungdomsgrupper. Inom det här området finns det framför allt två vitt sprida utbildningar, manualer och metoder. Det är Ersta Vändpunktens material samt Rädda Barnens "När mamma eller pappa dricker..."

Barn som upplever våld i nära relationer

Projektet Centrum för Gruppstöd konstaterade i tidigt sked att barn som har varit utsatta för att ha bevittnat våld mot närstående är den grupp barn där det bör erbjudas både individuella krissamtal och stöd i grupp. Många barn som är aktuella i de två tidigare nämnda grupperna är även aktuella här.

Trappan är en arbetsmodell som Rädda Barnen har tagit fram och som har använts inom socialtjänsten sedan 1999. Trappan är en metod för individuella krissamtal. Trappan är även ett verktyg för vidare bedömning av vilken hjälp barnet bör erbjudas. Idag finns ingen utarbetad, officiell manual för arbete i grupp enligt Trappan eller annan modell. Det förekommer dock att man träffar barn i grupp även inom detta område, t.ex. på Stockholms stads Kriscentrum för kvinnor, Alla Kvinnors Hus och den nystartade verksamheten på Ersta Fristad.

Barnet som vittne och direkt drabbad

Barn som deltagande vittnen är utsatta. Vittne är en person som utan att vara part används som kunskapskälla för att i rättegång utreda händelseförloppet som är av betydelse för målet, detta enligt Nationalencyklopedin. Enligt den definitionen kan det anses fel att prata om att ett barn är vittne eller har bevittnat våld, när pappa slår mamma.

Det är en psykologisk omöjlighet att inta en vittnesposition i meningen utanförstående betraktare inför en händelse som är en del av ens egen livsmiljö. Det gör barnen till deltagande vittnen i en situation de inte själva valt eller ansvarar för. De måste på något sätt förhålla sig till, och uppträda, i den livsmiljö som är deras.

Deltagande vittne beskriver barnets subjektställning i situationen som vittne. Att använda begreppet utsatt för att bevittna våld innebär ett ytterligare förtydligande av den offerposition som barnet befinner sig i. (Lägesbeskrivning. Socialstyrelsen 2005 s.16) Många barn som har bevittnat våld i nära relationer är svårt traumatiserade och har uttalade behov av individuell och terapeutisk hjälp. Att som barn se den som man är helt beroende av och som är garanten för upprätthållandet av ens existens vara hotad till livet, kanske nära att bli ihjälslagen kräver mycket kvalificerat stöd för bearbetning. Barn som växer upp i familjer där mamma misshandlas är en mycket utsatt grupp. Det finns tydliga samband mellan kvinnomisshandel, barnmisshandel och sexuella övergrepp. Misshandel mot kvinnor är av den omfattningen att det är att betrakta som ett samhällsproblem. Av naturliga skäl så finns det inga säkra siffror på hur många barn som lever med våld i nära relationer i Sverige idag. Uppskattningar från Socialstyrelsen säger 100 000 till 200 000. Hälften av dessa upplever våld ofta. I en enkät 2001 där 10 000 slumpmässigt utvalda kvinnor frågades hade en tredjedel erfarenhet av våld från tidigare make/sambo. Bland ensamstående kvinnor med barn under 18 år hade 45 % utsatts för våld av tidigare make/sambo. Varje år är det ca 1 500 barn i Sverige som bor på kvinnojour. Sambandet mellan barn som har bevittnat våld och barnmisshandel är som tidigare nämnts tydligt. Man räknar med att det finns 15 gånger högre risk för barnmisshandel när barnets mamma misshandlats. (Ekbom, Landberg 2002.s.14)

Barn berättar sällan om våldet de upplever i familjen. De lär sig att det är något man håller hemligt. De uppfattar att våld är något som vuxna kan använda för att uppnå sina syften. Många barn känner skuld för våldet i familjen. De kanske uppfattar att de är direkt orsak till att mamma och pappa blir osams och att det slutar med misshandel. Skuldbördan är mycket stor och många barn hittar orsaker hos sig själva som inte har någon förankring i verkligheten. Symtomen hos barn till misshandlade kvinnor är oftast de samma som hos barn som far illa av andra orsaker. Det förekommer också att barn inte har några symtom alls. Äldre barn utvecklar ofta ett eller flera specifika symtom, små barn får oftast somatiska

problem. Starka känslor av skräck, rädsla för döden och för att förlora sin mamma ligger bakom de symtom som barnen utvecklar. Barnets upplevelser kan leda till att de ser världen som oförutsägbar och fientlig. Studier visar att utsatta barn tenderar att vara mer aggressiva och det finns en förhöjd risk att barn som växer upp med misshandel som vuxna utsätter andra för liknande brott.

Kvinnomisshandel är en riskfaktor när det gäller föräldraskapet. Många kvinnor blir traumatiserade och därigenom stresskänsliga, känslomässigt avtrubbade, instabila och deprimerade alla delar som försvårar ett fulgott föräldraskap. Ofta hävdar kvinnor som har misshandlats att barnen inte har varit involverade i det inträffade, Statistiken hävdar något annat. Intervjuade barn på kvinnohus visar att endast 2 % av barnen inte hade varit närvarande vid misshandelstillfället. Tvärtom så är det i samband med misshandeln av mamman som många barn själva blir slagna då de försöker att gå i mellan och skydda sin mamma. (a.a.s.15-16)

Våld mot barn

Stiftelsen Allmänna Barnhuset fick i uppdrag av regeringen att i samverkan med Statiska centralbyrån genomföra en kartläggning av barns erfarenheter av kroppslig bestraffning, barn i missbruksmiljöer skulle särskilt studeras liksom föräldrars attityder till och erfarenheter av kroppslig bestraffning av barn. Den nationella kartläggningen genomfördes 2006-2007. Den senast genomförda kartläggningen innan dess genomfördes 2000 av Kommittén mot barnmisshandel. I rapportens förord står att:

det är angeläget att det regelbundet genomförs kartläggningar av våld mot barn för att kunna följa utvecklingen över tid... Det är viktigt att i god tid uppmärksamma förändringar och kunna anpassa förebyggande insatser till ändrade misshandelsmönster. Barn och föräldrars egna uppgifter är de enda någorlunda säkra indikatorerna på förekomsten av misshandel, medan sekundär rapportering som polisanmälningar och socialrapporter vanligtvis ger en betydande underrapportering.

Det man kan se i både undersökningen från 2000 och 2006 är att svag familjeekonomi är den faktor som har starkast samband med kroppslig bestraffning. (skriftserie 2007:4) Kommittén mot barnmisshandel visade genom flera enkätundersökningar riktade till barn, föräldrar och unga vuxna att under 1970-talet blev ungefär hälften av alla barn agade. Under 1980-talet sjönk den siffran till en tredjedel och på 90-talet drabbades en femtedel. Varje år dör barn i Sverige till följd av misshandel, det finns även barn som får kroniska skador. Fysisk misshandel är alltid farligt, ibland livsfarligt. Varje år så förlorar något barn i Sverige en förälder till följd av misshandel i hemmet, vanligtvis sin mamma. För de barn som inte skadas fysiskt kan de psykiska, känslomässiga skadorna bli svåra. Det viktigaste för barn som misshandlats eller lever med våld i familjen är att få stopp på våldet. Fortsatt våld är en allvarlig riskfaktor. Socialtjänstens arbete är avgörande

för att bedöma ett barns behov av skydd. Familjer där våld har förekommit är ofta i behov av praktisk, medicinsk och terapeutisk hjälp. (Akta Barnen 2007 s.18-19). På Rädda Barnens centrum för barn och ungdomar i kris har man funnit att barn, stora som små i större utsträckning än i dag bör ges möjlighet att formulera och berätta sin historia och bli lyssnade på. Även mycket små barn har stora möjligheter att sätta ord på det som hänt, man har funnit att de bara behöver mer tid. Genom att berätta det de varit med om kan de få hjälp att bearbeta sina upplevelser. (a.a. s 28).

BUSS -utredningen

Barnuppdraget i Stockholms socialtjänst, BUSS, kartlade och utredde barnavården i Stockholm och presenterade resultaten till socialtjänst- och arbetsmarknadsnämndens sammanträde i mars 2009. En av de saker som flera av stadsdelsförvaltningarna påpekade var att många anmälningar rör våld mot barn men att man ser svårigheter både vad gäller samverkan med polis och åklagare samt att man saknar beprövade insatser att ta till för de barn och familjer där man inte har skäl för att ingripa enligt LVU. Detta utmynnade i ett uppdrag till förvaltningen att arbeta för att introducera metoder för behandling av familjer där det förekommit barnmisshandel och barnen bor kvar i hemmet.

Barncentrum i Stockholm – Barnahus

Barnahus är en nationell försöksverksamhet med samverkan under gemensamt tak vid misstanke om brott mot barn. Rikspolisstyrelsen, Rättsmedicinalverket, Socialstyrelsen och Åklagarmyndigheten står bakom. Verksamheten Barncentrum i Stockholm började som projekt men permanentades 2006. I socialstyrelsens rapport om Barnahus konstaterar man att det är viktigt att barn som varit utsatta för misshandel eller sexuella övergrepp får stöd i omedelbar anslutning till sin berättelse. Man delar in stödet i krisbemötande, krisstöd och krisbearbetning. Med krisbemötande avser man ett empatiskt och praktiskt gott omhändertagande. Med krisstöd menar man hur man i samtalsform hjälper barn och föräldrar att förstå vad de utsatts för, berätta om vanliga reaktioner vid kriser, ge information om vad som kommer att hända o.s.v. I krisstödet ingår även att göra en bedömning av barnets eller föräldrarnas behov av ytterligare stöd och behandling. Krisbearbetning avser terapeutisk bearbetning, inklusive trauma bearbetning. Trauma – och krisbearbetningens syfte är att gå igenom upplevelserna i lugn takt och på sikt kunna integrera, det vill säga stå ut med, att det man upplever har hänt. Många drabbade är traumatiserade och plågas av minnen som ständigt påminner om traumat. (Barnahus. 2008. s 71)

Barncentrum i Stockholm har ingen behandlingsverksamhet. Personalen på Barncentrum arbetar för ett bra omhändertagande för både barn och medföljande vuxna. Förhoppningen med ett bra bemötande är även att i ett längre perspektiv

kunna motivera familjen att ta emot stöd och behandling från socialtjänsten eller BUP och att stödja den förskole- eller skolpersonal som eventuellt följer med barnet. (a.a. 2008. s 51-52)

I delrapport 3 i utvärdering av nationell försöksverksamhet med barnahus 2006-2007, sociala utredningar om brottsutsatta barn, målgrupp, handläggning och insatser går man igenom arbetet på barnahus på sex orter i landet och 236 barnavårdsutredningar. Snittåldern på barnen är 9 år. Utredaren Eva Friis konstaterar att återkommande våld i familjen var ett relativt vanligt förekommande problem. Med återkommande våld avser man våld som inträffat minst två gånger det senaste året. Med våld i familjen har avsetts våld och aggressioner mellan familjemedlemmar i barnets hemmiljö, samt våld och aggressioner riktat mot barnet. Det våld man avser innefattar fysisk misshandel, sexuellt våld, samt psykisk misshandel med hot och skrämsel. Man kunde konstatera att det hade förekommit våld i en tredjedel av familjerna och i var fjärde familj fanns misstankar om våld som varken kunde bekräftas eller avskrivas. Om man sammanräknar de två kategorierna var konstaterat eller misstänkt våld aktuellt i mer än hälften (56,8%) av kommunernas utredningar.

Resultaten visar på ett samband mellan familjerelaterat våld och föräldrars problem med missbruk och psykisk ohälsa.

Konstaterat eller misstänkt våld i familjen förekom i två tredjedelar av fallen med föräldrar som hade missbruksproblem (66,7%), och i tre fjärdedelar av fallen med föräldrar som hade psykiska problem (74,3%). (a.a.s.96)

Misstankar om misshandel eller sexuella övergrepp riktat direkt mot barnet förekom i mer än nio tiondelar av utredningarna (95,8%) I nästan hälften av utredningarna fanns inte återkommande våld i familjen. Friis menar att detta visar att övergrepp mot barn även sker i familjer där våld och aggressioner normalt inte brukar förekomma. Det kan betyda att en del av övergreppen är engångsföreteelser. Resultaten i utvärderingen visar på att ungefär hälften av socialtjänstens barnavårdsutredningar leder till beslut om insats. Detta är något som bekräftas i tidigare forskning. (a.a.s.104) Detta innebär följaktligen att hälften av utredningarna avslutas helt utan insats.

Lagar och konventioner

Barn som bevittnar våld skall ses som brottsoffer

Den 15 november 2006 trädde nya regler i kraft i brottskadelagen som innebär att barn som upplever hur en närstående inom familjen blir misshandlad, betraktas som brottsoffer genom att bli berättigad till brottskadeersättning. Detta innebär att ett barn kan få viss ersättning från Brottsoffermyndigheten för psykiskt lidande och socialnämnden bör även erbjuda barnen stöd och hjälp. Dock är det fortfarande så att brottet fortfarande endast anses ha begåtts mot den vuxne. Barnet

betraktas inte som målsägande enligt rättegångsbalken. Därigenom kan inte barnets polisanmäla att ett brott begåtts mot barnet självt eftersom brottet inte anses riktat mot barnet. Om barnet gavs full status som brottsoffer, det vill säga som målsägande skulle det kunna polisanmäla att ett brott begåtts mot barnet självt. Så länge barnet inte betraktas som målsägande kan barnet inte få en särskild företrädare vid en förundersökning eller rättegång. Barn Ombudsmannen driver denna fråga och menar att en ändring skulle kunna få en normbildande effekt såsom vid kriminaliseringen av barnaga 1979.(BO)

Särskilt om brottsoffer

Socialtjänstens ansvar för dem som har utsatts för brott regleras i 5kap.11§ SoL. I bestämmelsernas tredje stycke markeras hur viktigt det är att barn som bevittnat våld får den hjälp och stöd som de behöver.

”Socialnämnden skall också särskilt beakta att barn som bevittnar våld eller andra övergrepp av eller mot närstående vuxna är offer för brott och kan vara i behov av stöd och hjälp.”

Barnkonventionen

Barnkonventionen är inriktad på individen – det enskilda barnet - och sakartiklarna handlar om att barnets rätt att få sina grundläggande rättigheter och behov tillgodosedda. Barnkonventionen innehåller fyra grundläggande principer som ska vara styrande för övriga artiklar, men som också har en självständig betydelse. Det är principen om ickediskriminering (artikel 12), principen om barnets bästa (artikel 3), rätten till liv och utveckling(artikel 6) samt rätten att få komma till tals och bli respekterad (artikel 12). (sid 15 Barnahus)

I artikel 19 står det. Barnet har rätt att skyddas mot fysiskt eller psykiskt våld och mot vanvård eller utnyttjande av föräldrar eller andra vårdnadshavare.

Föräldrabalken: Förbud mot aga

Sedan 1979 är det förbjudet enligt svensk lag att aga barn. (6 kap. 1§ föräldrabalken) Enligt bestämmelserna får man inte utsätta barn för kroppslig bestraffning eller annan kränkande behandling. Förbudet mot aga markerar att föräldern aldrig får använda våld i barnets fostran. Förbudet innebär inte någon straffrättslig sanktion mot den som bryter mot bestämmelsen.

Brottsbalken: bestämmelser om misshandel

Brottsbalkens bestämmelser om misshandel gäller för barn såväl som vuxna. Det finns inga särskilda bestämmelser då det gäller barn som misshandlats.” den som tillfogar en annan person kroppsskada, sjukdom, eller smärta eller försätter honom i vanmakt eller något annat sådant tillstånd” (3 kap. 5§ brottsbalken) för misshandel till fängelse i högst två år eller om brottet är ringa, till böter eller fängelse i

högst sex månader. Är brottet grovt döms personen för grov misshandel till fängelse i lägst ett år och högst tio år (3 kap. 6 § brottsbalken)

Socialtjänstlagen (SOL): Samhällets ansvar

Socialtjänsten har det yttersta ansvaret för att alla som vistas i kommunen får den hjälp och det stöd de behöver (2 kap. 2 § SOL).

Särskilt om barn och unga

Socialnämnden skall verka för att barn och ungdomar växer upp under trygga och goda förhållanden, med särskild uppmärksamhet följa utvecklingen hos barn och ungdomar som visat tecken till ogynnsam utveckling och sörja för att barn och ungdomar som riskerar att utvecklas ogynnsamt får det skydd och stöd de behöver. (5 kap. 1 § SoL).

Anmälningsskyldighet

För att socialnämnden skall kunna tillvarata barnets behov av hjälp och stöd behöver den information om att barn far illa. Informationen kan komma från allmänheten, myndigheter eller enskilda yrkes utövare.

I första stycket i 14 kap. 1 SoL finns en bestämmelse med en uppmaning till allmänheten att anmäla till socialtjänsten om man får kännedom om något som kan innebära att man behöver ingripa till barns skydd. I 14 kap 1 § SoL andra stycket anges en skyldighet för vissa myndigheter och anställda vid sådana myndigheter att genast anmäla till socialtjänstnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd. Det räcker med en misstanke om att barnet behöver hjälp, för att skyldigheten att anmäla skall gälla.

Samma anmälningsskyldighet som gäller inom den offentliga sektorn gäller även för dem inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet som berör barn och unga eller annan yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet inom hälso- och sjukvården eller på socialtjänstens område. Socialtjänsten skall alltid utan dröjsmål utreda en anmälan om barnmisshandel. (11 kap. 1 § SoL). Den som misstänker att ett barn misshandlas ska anmäla detta även om han eller hon har tystnadsplikt. Anmälningsskyldigheten väger tyngre än tystnadsplikten. (Akta barnen. Om våld mot små barn. 2007 Rädda Barnen. Stiftelsen Allmänna Barnhuset).

Förvaltningens förslag

Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen anser att det finns ett behov av att arbeta kommunövergripande med frågan våldsutsatta barn. Den kunskap som finns är att barn som utsätts för våld oavsett om det är bevitnat eller mot barnet självt, ger skador som kan få livslånga och förödande konsekvenser för barnet. Utsatta barn omfattas ofta av problematik från många områden och det kan tyckas orimligt att dela upp varje område för sig. Förvaltningen anser dock att det är både nödvändigt och viktigt med fördjupad kunskap inom de specifika områdena. Det är en väg att synliggöra de utsatta barnen.

Det är glädjande att se att mycket aktuell litteratur är skriven gällande barn som upplever våld i nära relationer, men det är en påfallande skillnad då utredarna har sökt skriftligt material om barn som själva är utsatta för våld. Här kan det vara på sin plats att åter igen understryka att många barn som lever i familjer där våld mellan vuxna förekommer också själva blir direkt drabbade av våldet.

Förvaltningen kan konstatera att våld direkt riktat mot barn på många plan är en ickefråga. Vi ”vilar” i att vi fick en lag mot barnaga i föräldrabalken 1979 . Samhället har distanserat sig från barnen genom att sätta dem i en bevitnande position. Precis som vi ser inom andra områden, så finns det anledning att tro att ett större antal barn skulle be om hjälp om de hade anledning att tro att de skulle få någon. Det samma gäller säkert de föräldrar som själva är medvetna om och känner att de har ett destruktivt beteende mot sina barn. Fanns det mer lättillgänglig hjälp att få, skulle man vara mer benägen att öppna upp för förändring.

Sammanfattningsvis föreslår socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen att staden inrättar en central samordningsfunktion för att driva projektet Barnfrid Stockholm under två år. Samordnarens funktion blir att:

- Kartlägga omfattningen på våld direkt riktat mot barn i Staden
- Kartlägga möjliga insatser för våldsutsatta barn.
- Inleda samarbete med aktörer inom frivilligsektorn inom området
- Utarbeta en strategi för implementering av verksamma insatser
- Arbeta för implementering
- Erfarenheter och uppbyggda strukturer från det pågående projektet Centrum för Gruppstöd skall tas till vara.

Källförteckning

- Akta barnen om våld mot små barn. (2007) Rapport. RäddaBarnen
- Almqvist, Kjerstin och Broberg, Anders. Barn som bevittnat våld mot mamma. Rapport Lundby stadsdelsförvaltning. Göteborg.
- Arnell, Ami och Ekblom, Inger (1999) ”och han sparkade mamma...” Möte med barn som bevittnar våld i sina familjer. Trelleborg. Rädda Barnen.
- Statens offentliga utredningar. (2001) Barnmisshandel. Att förebygga och åtgärda. Slutbetänkande för kommittén mot barnmisshandel. SOU 2001:72
- Ekblom, Inger och Landberg Åsa. Barn i skuggan av våldet.(2002) Projektredovisning. Socialstyrelsen.
- Barnahus – försöksverksamhet med samverkan under gemensamt tak vid misstanke om brott mot barn. (2008) Rapport. Socialstyrelsen
- Eriksson, Maria (2006) Mäns våldsutövande- barns upplevelser. Rapport. Regeringskansliet
- Eriksson, Maria(2007) Barn som upplever våld. Stockholm. Gothia Förlag.
- Friis Eva(2008) Sociala utredningar om brottsutsatta barn. Målgrupp, handläggning och insatser. Delrapport 3 i utvärderingen av nationell försöksverksamhet med barnahus 2006-2007.
- Jernberg, Berit och Munier Katarina (2007) Tjänsteskrivelse: Dnr:119-0019/2007
- När mamma blir slagen. Att hjälpa barn som levt med våld i familjen. (2005) Lägesbeskrivning. Socialstyrelsen
- Stockholms stads program för kvinnofrid (2007) Stockholm. Socialtjänstförvaltningen
- Våld mot barn 2006-2007. (2007) Stiftelsen Allmänna Barnhuset och Karlstads universitet. Skriftserie 2007:4

Projektbudget

Huvudman: Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen
 Projekt: Barnfrid Stockholm. Ansvarig kontaktperson: Berit Jernberg
 Budgeten avser tiden: 1/10 2009 – 30/9 2010
 Projekttid; start 1/10 2009, slut 30/9 2011

Kostnader:

Personalkostnader 600 tkr
 (schablon 35 tkr mån + soc.avg, uppdeln. flera tjänster)

Utvärdering, extern 20 tkr

Administration 80 tkr
 (förv. schablon intern service)

Manualer, framställning 75 tkr

Inköp litteratur 14 sdf, soc.jour, frivillig sekt 10 tkr

Trycksaker/affischer 15 tkr

Planerade aktiviteter

Utbildningar 14 sdf, soc.jour, frivillig sekt 150 tkr

Lokalhyra 50 tkr

Totalsumma projektkostnader 1 000 tkr

Finansiering

Egen insats 500 tkr

Sökt projektbidrag från Länsstyrelsen 500 tkr

Ansökan om projektmedel hos Länsstyrelsen i Stockholms län

Projekt: Kvinnligt och manligt perspektiv inom missbrukarvården, en utbildningsserie för personal.

Bakgrund:

Stockholms stad tillhandahåller ca 800 platser på behandlingshem, stödboenden, omvårdnadshem, akut- och korttidsboenden, äldreboenden, familjehem samt öppna verksamheter för vuxna personer med psykosociala och/eller missbruksproblem samt hemlösa. Det finns stödboenden med såväl krav på drogfrihet som stödboenden med drogtolerans, s.k. lågtröskelboenden. Vissa institutioner drivs av frivilligorganisationer.

Huvuddelen av institutionerna, såväl stödboenden som behandlingshem, är könsblandade. På de allra flesta institutioner är också personalgruppen blandad.

Inom missbrukarpopulationen utgör kvinnorna ca 25-30%, alltså drygt en fjärdedel. Detta innebär, att på samtliga blandade institutioner är männen i majoritet i klientgruppen. Detta innebär i sin tur, att kvinnorna sällan får sina specifika behov tillgodosedda. Det uppstår lätt en kultur och attityder som präglas av den manliga majoriteten. Kvinnor kan därför uppfattas som mera svårförståeliga i sitt sätt att formulera, förmedla och lösa problem.

Det är viktigt att personalen är medveten om kvinnors och mäns olika sätt att tackla vanmakt och skador av missbruket. Därför bör man ha ett tydligt genusperspektiv i klientarbetet.

Genom erfarenhet och det fåtal undersökningar som har gjorts vet vi, att flertalet kvinnor med missbruksproblem utsätts för våld, både av en nuvarande eller f.d. partner, men också i det offentliga rummet. Vi vet också att kvinnorna har tidiga erfarenheter av både fysiskt och sexuellt våld. Könscrollerna inom missbrukarpopulationen är gammaldags och långt ifrån jämställda. Kvinnorna är i högre grad än i övriga samhället underordnade männen.

Att aktivt arbeta utifrån ett tydligt genusperspektiv på våra institutioner, och därigenom förändra attityder, är ett sätt att förebygga mäns våld mot kvinnor. Det är därför viktigt att personal som arbetar med människor med missbruksproblem får mera kunskap i dessa frågor.

Projektidé:

Två personer frigörs från sina ordinarie arbetsuppgifter på förvaltningen, på deltid, för att leda en utbildning för personal på dessa olika stödboenden.

Vi räknar med att under en tvåårsperiod kunna utbilda ca 130-170 personer, vilket utgör ca hälften av alla anställda på stödboenden och behandlingshem för vuxna.

De flesta institutionerna har bemanning dygnet runt, vilket innebär svårigheter att frigöra personal för att gå på utbildningar och seminarier. Det blir nödvändigt med vikarietäckning.

Vid en tidigare träff med representanter för institutionerna framkom olika typer av önskemål av det tidsmässiga upplägget av utbildningen. En del föredrar heldagar medan andra hellre vill ha halvdagar.

Utbildningsledarna kommer att vara flexibla och anpassa utbildningsdagarna efter dessa önskemål och ha olika tider för olika grupper.

Det behövs 3,5-4 heldagar alternativt 7-8 halvdagar för varje grupp. En grupp kan bestå av som mest 20 personer. Det blir sammanlagt 7-8 grupper. Vi räknar med att varje utbildningsgrupp har en seminariedag ca varannan eller var tredje vecka. Förslagsvis läggs halvdagarna något tätare än heldagarna.

En stor del av utbildningens innehåll kommer att fokusera på gruppdeltagarnas egna erfarenheter och problemformuleringar. Det kommer att ingå grupparbeten. I övrigt är utbildningen planerad utifrån fokus på olika teman:

- Motivationsarbete utifrån genusperspektiv och helhetssyn
- Skolning i kvinnoroll respektive mansroll utifrån generell-grupp-individ - nivå.
- Social bakgrund och språkbruk - olikheter mellan kvinnor och män
- Kvinnors och mäns olika missbrukskarriär
- Kvinnopsykologi – det relaterande respektive autonoma självet
- Kvinnors och mäns olika sätt att tackla vanmakt
- Tänkbara konsekvenser av relationen som drivkraft hos missbrukande kvinnor
- Sexualitet och missbruk
- Missbruk och prostitution som konsekvens av sexuella övergrepp och annat våld i familjen
- Ersättningsmissbruk – mat- och ätstörningar, kvinnligt - manligt
- Separation – existentiell ångest i samband med att uppnå drogfrihet
- Mäns våld mot kvinnor med missbruksproblematik – teorier, forskningsresultat, hur man arbetar praktiskt med kvinnor och män, offer och förövare.
- Samband mellan missbruk och hedersrelaterat våld

Utöver utbildningsledarna kommer det att behövas några externa föreläsare. Det vore t. ex bra att ha en manlig föreläsare som pratar om jämställdhet och över- och underordning i samhället.

Föreläsare från Dopingjouren och/eller Anorexiakontakt kan förmedla kunskap om sambandet mellan bruket av anabola steroider, våld och megarexi (ätstörningar hos män) samt droger som ersättning för allvarliga ätstörningar (anorexi/bulimi).

Utvärdering: Gör utbildningsledarna med frågeformulär efter varje avslutad kurs, vilken sedan sammanställs.

Budget:

Personalkostnader inkl. sociala avgifter

Vikarietäckning	400 000
Kursledning	500 000
Externa föreläsare	36 000
Administration, material	20 000
Dokumentation (teoretisk sammanställning av föreläsningar och erfarenheter från kursdeltagarna	30 000 (för praktisk tillämpning efter utb.)
Lokalkostnader	37 000
Totalsumma projektkostnader	1 023 000

Pia Jarnling och Ing-Britt Nyrén

schizofreniförbundet

Stockholm 2009-03-20

Socialtjänstförvaltningen
Berit Jernberg
106 64 Stockholm

Projektet Källan BUFIPS – Källan för barn och ungdomar till föräldrar med psykisk sjukdom och invandrabakgrund

Intresseförbundet för personer med schizofreni och liknande psykoser, Schizofreniförbundet, är en rikstäckande partipolitiskt och religiöst obunden handikapporganisation som arbetar för personer med schizofreni och liknande psykoser samt deras anhöriga. Förbundet finns i cirka 70 föreningar runt om i landet och har ungefär 5000 medlemmar.

Schizofreniförbundet vill starta ett projekt som i samarbete med Socialtjänstförvaltningen i Stockholms Stad. Vår projektbeskrivning följer Länsstyrelsens anvisningar för ansökan om utvecklingsmedel till tidiga insatser inom det sociala området. Projektet, som vi kallar BUFIPS, vänder sig till barn och ungdomar till föräldrar med psykisk sjukdom/funktionsnedsättning som har invandrabakgrund. Med det här projektet vill vi utveckla vår befintliga verksamhet Källan. I projektet kan vi också hitta ingångar till hur Källans gruppverksamhet kan rikta sig till föräldrar med psykisk sjukdom/funktionsnedsättning och invandrabakgrund.

Bakgrund

Schizofreniförbundet startade 1995 ett projekt med gruppverksamhet för barn till föräldrar med psykisk sjukdom/funktionsnedsättning under namnet Källan. Källan utvecklades så småningom gruppverksamheten med grupper för barnens föräldrar.

Källan drivs idag med verksamhetsbidrag från Socialtjänstförvaltningen i Stockholms Stad. Verksamheten är förlagd till förbundets lokaler på Hantverkargatan 3G i Stockholm. Verksamheten bedrivs med en verksamhetsledare, två gruppledare och en assistent. Verksamhetsledaren och gruppledarna har psykolog-/psykoterapeutexamen och assistenten är fritidspedagog.

Källan har barn- och tonårsgrupper och grupper för föräldrar med psykisk sjukdom/funktionsnedsättning. Varje grupp träffas 10-12 gånger. Källans metodik har arbetats fram under tolv år. Under våren 2009 blir den illustrerade dokumentationen av Källanmetodiken klar.

Vår verksamhetsledare deltar i Socialtjänstförvaltningens omfattande kompetensutveckling, riktad till socialtjänsten, skolor, barnomsorgen och annan kommunal personal, om barn till personer med psykisk funktionsnedsättning. Källan

deltar i utställningar och har presenterat sin verksamhet i olika sammanhang i Stockholm.

Källans pedagogik utgår från barnens/ungdomarnas behov. Vi har idag barn/ungdomar i våra grupper som har föräldrar med invandrabakgrund. En del barn och ungdomar med föräldrar som har psykisk sjukdom/funktionsnedsättning och invandrabakgrund har ofta svårt att söka/ta emot stöd eller tillgodogöra sig stöd på grund av t.ex. språk- och kulturbarriärer.

Syfte

Vårt syfte med projektet är att utveckla Källanmetodiken så att den i framtiden ger barn/ungdomar i Stockholms Stad som har föräldrar med psykisk sjukdom/funktionsnedsättning och invandrabakgrund kunskap, stöd och strategier som de kan använda för att förhålla sig till och hantera problem i sin vardag.

Målgrupp

Huvudsaklig målgrupp för projekt BUFIPS är barn/ungdomar i åldern 7-18 år med förälder/föräldrar som har psykisk sjukdom/funktionsnedsättning och invandrabakgrund. Barnens och ungdomarnas föräldrar är inte primär målgrupp men det är viktigt för projektet att vi har beredskap att bemöta dem också. Under projekttiden arbetar vi med två barngrupper med ca 8 barn i varje. Vi kommer att sträva efter att barnen och ungdomarna är jämt fördelade mellan pojkar och flickor.

Insats

Projektet ska genomföra gruppverksamhet med Källans metodik som utvecklas och anpassas för barn och ungdomar till föräldrar med psykisk sjukdom/funktionsnedsättning och invandrabakgrund.

Metod och genomförande

Källans metodik för gruppverksamhet för barn och ungdomar ska utvecklas vidare och kompletteras med moment som är specifik för barn/ungdomar med invandrabakgrund och deras behov av stöd. Vi kommer att arbeta med utåtriktad verksamhet, framtagning av informationsmaterial, gruppverksamhet, föräldrakontakter samt uppföljning och egen utvärdering.

I den utåtriktade verksamheten arbetar vi med Socialtjänstförvaltningen i Stockholms Stad, förvaltningens kanaler och våra egna kanaler. Vi tar fram informationsmaterial i form av en broschyr. Vi lägger ut information på vår hemsida. Vi skapar kontaktlistor för broschyrutskick. Vi informerar om projektet hos nyckelpersoner och verksamheter för att nå barn/ungdomar till projektets gruppverksamhet. Vi startar två barngrupper. Varje barngrupp träffas 14 gånger under projekttiden.

Vi dokumenterar de kontakter vi har haft med barnens föräldrar. Föräldrakontakterna kan visa att det finns behov i framtiden av att också starta gruppverksamhet för dem. Vi analyserar också hur projektet ska införlivas i den ordinarie Källan-verksamheten. Det kan visa sig att en del barn/ungdomar behöver mer omfattande eller särskilda former av stöd. Därför behöver vi analysera hur/om Källans verksamhet ska utvecklas eller avgränsas i det hänseendet.

Budget - Projekt Källan/BUFIPS

2009-03-20

Utåtriktad verksamhet

Arvoden och löner	84 000
Broschyr A4 1000 ex	10 000
Informationsmaterial: brev, anmälan mm	2 000
Porto, telefon, material	10 000

Delsumma	106 000
-----------------	----------------

Grupparbete (insats)

Arvoden och löner	50 000
Tolk, 35 timmar	18 000
Handledning	17 000
Förtäring	4 000

Delsumma	89 000
-----------------	---------------

Metodutveckling

Arvoden och löner	34 000
-------------------	--------

Delsumma	34 000
-----------------	---------------

Utvärdering - intern

Arvoden och löner	20 000
-------------------	--------

Delsumma	20 000
-----------------	---------------

Administration

Löner	56 000
-------	--------

Delsumma	56 000
-----------------	---------------

Totalt	305 000
---------------	----------------

Resultat

Projektet ska leda till att barnen/ungdomarna med föräldrar som har psykisk sjukdom/funktionsnedsättning och invandrarbakgrund i Stockholms Stad får kunskap, stöd och strategier till att hantera problem i vardagen. Källans metoder utvecklas och anpassas. Projektet införlivas i vår verksamhet. Vi får också veta en del om behovet av att starta gruppverksamhet för föräldrar med psykisk sjukdom/funktionsnedsättning med invandrarbakgrund.

Implementering i den ordinarie verksamheten

Källan har pågående gruppverksamhet för barn, ungdomar och föräldrar sedan många år tillbaka. I projekt BUFIPS utåtriktade verksamhet får viktiga aktörer kunskap om Källan, projektets resultat och den utvecklade metodik som projektet tar fram. Under projektiden gör vi regelbundna utskick med information om vår gruppverksamhet. Information kommer också att finnas på Schizofreniförbundets hemsida där Källan har en undersida. Barnen/ungdomarna kommer att delta i de ordinarie grupper som vi har. Om projektet visar att nya anpassade grupper för barn och ungdomar kan startas läggs dessa in i terminsschemat.

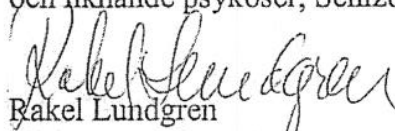
Projekttid

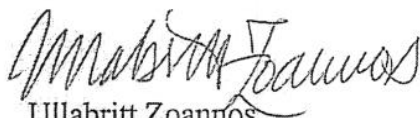
Projektet löper under knappt 2 år. Projektet börjar den 1 juni 2009 och avslutas den 30 juni 2011.

Utvärdering och uppföljning

Vi gör en responsiv uppföljning av projektet och en målutvärdering.

Intresseförbundet för personer med schizofreni
och liknande psykoser, Schizofreniförbundet

Rakel Lundgren
Förbundsordförande

Ullabritt Zoannos
Utredningssekreterare

BILAGA till ansökan Källans BUFIPS, riktad till barn (7-12 år) som har en förälder som drabbats av psykisk sjukdom/funktionsnedsättning samt flykting- eller invandrarbakgrund.

Under de år (från 1996) som Källan har arbetat med barn som har en förälder med psykisk sjukdom/funktionsnedsättning, har ett antal barn med flykting- eller invandrarbakgrund deltagit i verksamheten.

En del av deltagarna med sådan bakgrund har kunnat tillgodogöra sig, det stöd som erbjuds i Källans beprövade verksamhet och som de så väl behövde.

Andra barn med sådan bakgrund, trots det speciella stödet från gruppledarna hade svårt att finna sig i processen. De kunde väldigt lite om sig själva och sin omgivning. De kunde inte kommunicera på svenska språket. De kunde inte använda sig av sina resurser och använde sin energi på ett störande sätt för gruppen.

Påtvungade eller frivilliga migrationer, språk och kulturbarriärer, svåra erfarenheter i hemlandet, och den krävande anpassningen till det nya landet innebär för hela familjen stora påfrestningar trots nya möjligheter.

När samtidigt med dessa krävande utmaningar, en förälder lider av psykisk sjukdom/funktionsnedsättning, drabbas barnen av stor känslomässig stress. Risken för förvirring i förståelsen av vad det är som gäller samt försämrade möjligheter i vägledning från föräldern, ökar belastningen på barnens integrationsprocess i det nya landet markant.

Det är viktigt att erbjuda barnen tidigt stöd i förståelsen av sin situation för att undvika låsningar i destruktiva mönster.

Källan vill utveckla sitt program och hitta nya lösningar för att de av dessa barn som har en förälder som lider av psykisk sjukdom, men har i nuvarande situation svårt att tillgodose att vårt program kan göra det.

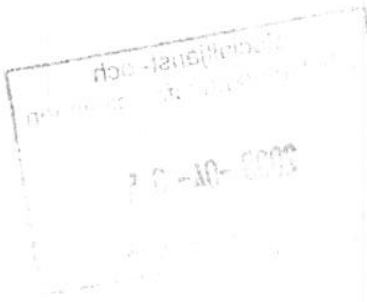
Vi söker därför extra medel för att genomföra:

1) Utåtriktad verksamhet:

Samarbete med andra aktörer inom vårt område: Socialtjänsten, BUP, Skola och specialiserade verksamheter relaterade till flyktingar.

Insamling av fakta.

Spridning av information om Källans nya grupper

2) Källans program:

Problemformulering

Ändra förutsättningarna.

Antal deltagare högst 5- 6 barn.

En grupp med barn med samma språk och kulturtillhörighet.

Arbete med tolk.

Förankring hos barnens familjer vid två mötestillfällen.

En grupp med barn med olika språk och kulturtillhörighet

Möjligheter till tolk vid behov.

Förankring hos barnens familjer vid ett mötestillfälle.

14 mötestillfälle med barnen.

1 och 2 mötestillfälle med barnens familjer.

3) Utvärdering

Vi ska utvärdera under pågående grupprocess för att:

Identifiera de hinder som finns.

Belysa den positiva utvecklingen hos barnen från första till sista möte.

Lyfta de konstruktiva interaktionsmönster som ger barnen styrka.

Komma fram till vad som varit verksamt för dessa grupper och mest salutogent för barnen.

4) Lyfta och sprida kunskaper om barn i denna situation och om vårt arbete för att förbättra barnens möjligheter till en positiv utveckling och integration.

Teresa P Berglund, Källans verksamhetsledare

Ersta diakoni

Bilaga 4

Bilaga 1 till projektansökan Länsstyrelsen

Bakgrund till projektansökan om medel för att starta mammagrupper på Ersta fristad.

Ersta fristad är ett skyddat boende för våldsdrabbade kvinnor och barn. Förutom skyddat boende har vi mellanboende och bearbetningsgrupper för kvinnor och barn.

I det skyddade boendet får mammor och barn stöd och samtalshjälp i den akuta krisituationen. Genom samtalen med barnen och mammorna har vi sen länge samlat information om deras behov av fortsatt stöd även efter perioden i stödboendet.

När det gäller gruppverksamheten för kvinnor synliggörs i utvärderingen av forskaren Maria Erikssons, Uppsala universitet, första delrapport (september 2008) att 97% av kvinnorna har barn och de berättar om hur svårt det är att få stöd och hjälp för barnen.

2007 beviljades Ersta fristad medel från Socialstyrelsen för en förstudie inför start av barngrupper. 2008 beviljades vi medel från Länsstyrelsen, via Stockholm Stad, för att starta barngrupper med legitimerade barnpsykologer. I vår ansökan fanns med önskemål om att även starta parallella mammagrupper. De 600.000 kr vi beviljades täcker inte kostnaderna för att kunna göra det.

För att kunna uppnå bästa effekt för barnen är det nödvändigt att mammorna kan följa barnet i dess process när de deltar i gruppverksamheten. Mammorna behöver få kunskap om vad barnen gör i gruppen, hur de kan reagera samt få stöd i sin föräldraroll. Där menar vi att vi har starkt stöd i vår argumentering av forskare på fältet.

Målgrupp

Mammorna till de barn som går i bearbetningsgrupp på Ersta fristad. Vi vill att deltagande i mammagrupp ska vara obligatoriskt när barnen deltar i gruppverksamhet.

Metod.

Gruppen ska ledas av två utbildade terapeuter som har god kunskap om mäns våld mot kvinnor samt erfarenhet och kunskap om barn och barns utveckling.

Gruppverksamheten kommer att arbeta med olika tema som bl.a. innehåller:

- Kunskap om barns upplevelser av att vara våldsdrabbad
- Få förståelse för den process som sker hos barnet i gruppen
- Få stöd i föräldrarollen
- Kunskap om barns utveckling
- Få förståelse för att barnet också är ett brottsoffer

Genomförande.

Projektet kommer att vara en del av Ersta fristads övriga verksamheter och blir ytterliggare ett steg mot vår vision att skapa ett center för våldsdrabbade familjer inom Ersta fristad. Vårt samarbete med BUP Bågen och Rädda Barnen fortsätter och vi ser oss som ett komplement till deras verksamhet

Vi vill anställa professionella gruppledare, en 50% tjänst och en medarbetare på arvodesanställning - båda med dokumenterade kunskaper om mäns våld mot kvinnor samt kunskaper om barns utveckling.

Vi räknar med att kunna använda den redan befintliga grupplokalen som finns på Ersta fristad för kvinnogrupperna.

Vi anser att forskning och dokumentering är mycket viktiga i sammanhanget. På samma sätt som vi utvärderar gruppverksamheten för kvinnor i samarbete med forskaren Maria Eriksson på Uppsala universitet så vill vi knyta en forskare till arbetet med både mamma- och barngrupperna för utvärdering och uppföljning.

Förväntat resultat.

Att mammorna får bättre förståelse för konsekvenserna av att ha varit våldsutsatt, ökad förståelse om barns utveckling samt en bättre relation mellan mamma och barn.

Utvärderingsmetod och genomförande.

Vi vill utvärdera barn- och mammagrupper parallellt för att kunna mäta effekterna.

Ersta diakoni

**Bilaga 2 till
projektansökan
Länsstyrelsen.**

Budget för projektansökan Mammagrupper på Ersta fristad.

Beräknad på ett år fr.o.m. sept. 2009 t.o.m. juni 2010

Personal 50% gruppledare	278.000
Arvodesanställd gruppledare 10 tim/v.	184.000
Handledning	25.000
Utbildning	25.000
Dator, telefon	21.500
Utvärdering	100.000
 Totalkostnad	 633.500

Att bryta arvet

Projektägare

RFHL Stockholm
 Per Sternbeck, firmatecknare
 bankgiro: 658-8289
 QvinnoQulan, 08-6405791
 Bondegatan 30, 100 61 Stockholm
annika.obergl@gmail.com, therece.teir@gmail.com
 Kontaktpersoner: Annika Öberg, Therece Teir

Projektets längd

1 augusti 2009 – 31 juli 2010

Målgrupp

- Mödrar med ett nyligen avslutat missbruk, eller som lever med en aktiv missbrukare.
- Barn till dessa mödrar.
- Gravida kvinnor med missbruks bakgrund.

Projektet i korthet

Mammor som haft en missbruksproblematik känner sig ofta ifrågasatta som föräldrar. Man är misstänksam mot myndigheter och personal som man uppfattar som myndigheters förlängda arm. Många mammor har svårt att finna en balans mellan den naturliga moderskänslan och samhällets krav. Man känner ofta att det är svårt att etablera kontakt med "vanliga" föräldrar som inte levt samma liv som en själv. Följden kan bli att man inte söker kontakter med andra föräldrar, att man väljer att inte söka hjälp från myndigheter även fast man kanske skulle behöva det. Resultatet kan bli att barnen får en sämre start i livet än vad de skulle behöva få med extra stöd åt deras mammor. Detta är särskilt allvarligt då senare tiders forskning visar att mycket av psykisk ohälsa och psykiatriska funktionshinder etableras, dels i moderlivet men också i mycket späd ålder, därför vill vi framför allt rikta oss till barn mellan 0 – 6 år. Vi vill inom ramen för vårt projekt Qvinnoqulan under ett års tid utforma en verksamhet som särskilt vänder sig till före detta missbrukande kvinnor och deras barn. Vi vill stödja unga nyblivna mammor genom att lotsa dem till vad samhället har att erbjuda såsom ex. öppna förskolor, föräldrautbildningar, rum för barn. Målet är att bryta det sociala arvet.

Bakgrund

RFHL Stockholm bedriver sedan fyra år tillbaka en dagverksamhet, Qvinnoqulan, för kvinnor som avslutat ett missbruk, eller står i begrepp att göra det. Många av Qvinnoqulans besökare har barn, andra har valt att sluta med drogerna då de blivit gravida. Ytterligare några har fått tillbaka sina barn från fosterhemsplaceringar. Gemensamt för alla dessa mammor i olika stadier av mödrskapet är behovet av stöd och råd i mycket som gäller barnen. Många missbrukare har haft en problematisk uppväxt och har inte mycket att hämta ur den när det gäller frågor om hur man ska hantera sitt barn. En annan faktor är att missbrukande föräldrar har svårt att känna sig välkomna till, och bekväma med ordinarie verksamheter riktade till gruppen på grund av den stigmatisering som det innebär att vara missbrukande förälder. Rädsla för att barnen ska tas om hand av sociala myndigheter, känslan av skuld och skam, är faktorer som bidrar till känslan av utanförskap i denna grupp.

Samtidigt finns det erfarenheter som visar att dessa föräldrar kan leva upp till ett gott föräldraskap om de får rätt stöd och hjälp.

Vad vill vi göra?

Qvinnoqulan är en etablerad verksamhet och väl känd bland före detta missbrukande kvinnor i Stockholm. Vi vill anställa en person med egen erfarenhet av att vara mamma och att vara missbrukare som kopplas till Qvinnoqulan. Denna person ska enbart arbeta med att skapa kontakt med kvinnor och barn ur målgruppen och sedan:

- **Erbjuda stödsamtal**

Många av de kvinnor vi möter har ett behov av råd och stöd i sin modersroll. Vi möter även kvinnor som skilts från sina barn och står inför att återuppta kontakten.

- **Lotsa och coacha**

Följa med som stöd i möten med barnavårdscentraler, socialtjänst och andra myndigheter. Lotsa till bra advokater och följa med till rättegångar i olika typer av familjerättsärenden.

- **Arbeta med relationer**

Det finns hos mödrarna i målgruppen en stor ensamhet och mycket rädsla för att ensamheten ska fortsätta. En ensamstående mamma som missbrukat står inte särskilt högt i kurs på äktenskapsmarknaden. Risken för att man tar tillbaka män man varit tillsammans med i missbruk är stor. Relationerna i missbruk är ofta destruktiva. Barn som hamnar i destruktiva relationer far illa och riskerar att hamna i utanförskap och missbruk. Det är därför av yttersta vikt att försöka undvika att sådana relationer inträffar. Ett sätt att uppnå detta är att stärka kvinnornas självbild och självförtroende.

- **Arbeta med ekonomi**

Kvinnor som just avslutat ett missbruk har dålig ekonomi. Dålig ekonomi leder till ökad risk för psykisk ohälsa. Psykisk ohälsa är en av de vanligaste anledningarna till att man börjar missbruka. Det är därför av vikt att man som nybliven mamma får kontroll på ekonomin, att man tar tag i sina skulder och börjar tänka ekonomiskt.

Mål

Målet är att under ett års tid etablera kontakt med minst 30 kvinnor ur målgruppen och deras barn. Vi vill stärka kvinnorna i deras föräldraroll för att därigenom minska risken för framtida missbruk hos barnen men också för att minska antalet barn som omhändertas av samhället.

Samverkan

Qvinnoqulan har redan nu en etablerad kontakt med Stockholm stads samtliga socialtjänster samt även med en hel del socialtjänster i länet. Dessa brukar ta med sig kvinnor till Qvinnoqulan för att etablera kontakt. Man börjar så sakteliga inom socialtjänsten inse värdet av verksamheter där kvinnor har en egen erfarenhet av missbruk och utanförskap. Med detta projekt vill vi förutom den reguljära verksamheten även knyta kontakter med landstinget och mödravårdens olika enheter i länet. Dels för att informera om målgruppens särskilda behov men också för att mödravårdscentralen och barnavårdscentraler ska kunna förmedla kontakt till vår verksamhet.

Dokumentation

Vi dokumenterar redan nu inom ramen för Qvinnoqulan antal besökare, antal aktiviteter samt hur våra besökare upplever verksamheten. Vi har haft studenter som utvärderat verksamheten och räknar med att det under året kommer att fortsätta att strömma till sådana.

Avslutning

Qvinnoqulan är en frivillig verksamhet som vänder sig till kvinnor som just avslutat ett missbruk. Besökarna är med och utformar verksamheten genom månatliga möten där man tillsammans med personalen, som alla har ett avslutat missbruk bakom sej, beslutar om inriktning och aktiviteter. Qvinnoqulan har inget program utan formar sej helt efter besökarnas aktuella behov. Att man inte har ett program och att man inte vill "behandla" besökarna utan istället möta dem där de är just nu är en av anledningarna till att verksamheten fungerar så bra som den gör.

Vi vill nu göra en satsning på kvinnor ur målgruppen. De insatser vi gör nu kan komma att spela en stor roll i framtiden. Det kommer dock vara svårt att se några omedelbara effekter vad gäller prevention hos barnen. Det borde ändå inte råda någon tvekan om det förebyggande i att stötta före detta missbrukande kvinnors föräldraskap.

Budget

1 tjänst, heltid lönebidrag	80 000
Resor	10 000
Studiematerial	10 000
.....	
	100 000

För RFHL Stockholm, QvinnoQulan

.....
Annika Öberg

08 – 640 57 91

annika.oberg1@gmail.com

